شەڕی دەنگ لەوەنەهاتووی ئەنقەرا لە دژی کوردانی سوریا.. وەرگێڕانی لە فەڕەنسییەوە : دیار عەزیز شەریف

ریپۆرتاژی تایبەت: هێلین سالۆن

لە لوتکەی پێگەیەکی سەربازیی لە قەراخ تەل تەمر، فەرماندە نەبیل وەردە بەوردی چاو لە دەشتەکە دەگێڕێت کە رووەو باکوور درێژدەبێتەوە. ئەو هێمنییەی کە باڵی بەسەرئەم بەیانییەی سێپتەمبەردا کێشاوە، هەڵخەڵەتێنەرە. لەناو ئەم گۆشە بچووکە پڕ لە کێشە و ئاڵۆزییەی باکوور-رۆژهەڵاتی سوریا، هێزەکانی تورکیا و هێزەکانی سوریای دیموکراتیک (هەسەدە، زۆرینەی کورد) بەرە رووی یەکتری وەستاونەتەوە، بە چەند سەت مەترێک لە یەکتری دوورخراونەتەوە. لەنێوانیاندا سەربازانی رژێمی سوری و روسی جێگیرکراون. فەرماندەکە، لە سەرۆکایەتی پاسەوانانی خابور، هێزێکی سەربازیی ئاشووری کە لەژێر فەرماندەیی هێزەکانی سوریای دیموکراتە، یەک لە گوندە چۆڵکراوەکان پیشان دەدات. "ماڵەکەم دوێنێ تۆپباران کرا، بە دوو رێکەت. من دواین کەس بووم کە گرێ جومعەم بەجێهێشت" ئەو وای وت.
دانیشتووانی ئەم شارۆچکەیە کە ژمارەیان ٥٠٠٠ کەس دەبێت – ژمارەیەک ئاشووری و ئەو خێزانە عەرەبانەی کە خەڵکی گرێ سپی و سەریکانین و بەهۆی هێرشەکەی ٢٠١٩ تورکیا ئاوارەی ئەم شارۆچکەیە بوون – ئەم هاوینە چۆڵکرا. هەرێمی تەل تەمر دەکەوێتە ناوچەی دابڕاوی ٣٢ کیلۆمەتری کە رەجەب تەیب ئەردۆگانی سەرۆکی تورکیا هەوڵدەدات کۆتایی بە ئەویش بهێنێت، لە باکووری سوریا، بۆ وەدەرنانی شەڕڤانە کوردەکانی یەکینەکانی پاراستنی گەل، پێکهاتە سەرەکییەکەی هەسەدە کە ئەنقەرا وەک گروپێکی "تیرۆریست" لێیاندەڕوانێت، بەهۆی گرێدراوی پارتی کرێکارانی کوردستانن. هەڕەشەی هێرشکردن، کە لە مانگی مەی وروژێنراوە، لەسەر هەڵکردنی گڵۆپی سەوزی ئەمریکی و رووسی بەهەڵواسراوەیی ماوەتەوە.
"ئەمە قسە لەسەر چ جۆرە گڵۆپێکی سەوز دەکەین؟" هیچ جۆرە

جیاوازییەک لەنێوان داگیرکردنی هەرێمەک و هێرشکردنە سەری نییە، وێرانکردنی سەرجەم ژێرخانەکەیەتی: کڵێساکان، مزگەوتەکان، سەرچاوەکانی ئاو و کارەبا… ئەمە فۆرمێکی نوێی تیرۆریزمە دوای تیرۆریزمەکەی ڕێکخراوی دەوڵەتی ئیسلامی (داعش)، هەمان هەڕەشەیە لەژێر ناوێکی تر"، ئارام حەننا، وتەبێژی هێزەکانی سوریای دیموکراتیک، نیگەران و داخ لە دڵە. ئەم شەڕڤانە ئاشوورییە کە لە تەل تەمەر گەورە بووە بەسەرسوڕمانەوە دەڵێت " لەبەرچی ئەمریکییەکان بە تورکەکان بەجێدەهێڵن؟ ئێمە (داعش)مان بۆ ئەوە تێکنەشکاند تاوەکو لەگەڵیەین تورکەکان خاکمان داگیربکەن"

" چەکی قورس و بەکرێگیراوەکان "

بەردومانەکان هەرگیز نەوەستاون لەو کاتەی ئاگربەست لە ٢٠١٩ جێگیرکراوە هەتا ئێستا، ئەو ئاگربەستەی دوابەدوای هێرش و ئۆپەراسیۆنە سەربازییەکەی تورکیا هات. " تورکەکان بنکەکانیان لەسەر سنوور دروستکردووە، چەکی قورس و بەکرێگیراوەکانیان لەوێدا کۆکردووەتەوە. ئێمە ناتوانین کشتوکاڵ لەسەر خاکەکەمان بکەین لەبەر ئەم بەردومانانە"، فەرماندە وەردە ئاماژە بەوە دەدات. لەسەرەتای هاوینەوە بەردومانەکان چڕتر بوونەتەوە، هەروەکو فڕۆکە بێ فڕۆکەوانەکان. " ئەوان هێرشدەکەنە سەر پێگەکانمان، تەنانەت خەڵکی سڤیلی گوندەکانیش بە ئامانج دەگرن. ئێمە نزیک بە بیست کەسی سڤیلمان لێ بریندار بووە و کەسێکیش لەنێو هێزەکانمان گیانی لەدەست داوە، ئارام حەننا وا دەڵێت. تیرۆریستانی سوپای سوری ئازاد، فرۆشراو بە تورکەکان، کاری پێسپێردراوی دزەکردنە نێو خاکمان ئەنجامدەدەن"

ڕەوانەکردن و بڵاوەپێکردنی سەربازانی ڕژێم لەسەر سنوور، لەسەر بنەمای ڕێککەوتنەکەی ٢٠١٩، ڕێگریان لێ ناکات. " سوپای سوری ئاڵا بەرزدەکەنەوە و تەواو. ئەوان چەکی قورسیان نییە، ناتوانن هیچ شتێک بکەن. ئەو سەربازانە تەنها خەڵکانێکی مەدەنین و ناچارکراون بچنە ڕیزی سوپاوە " ، وتەبێژەکەی هەسەدە بە نیگەرانییەوە وا دەڵێت. ئەو باسی ئەوە دەکات چەندین جار، سەربازانی سوپای سوری مۆڵگەکانی خۆیان چۆڵکردووە لەبەرامبەر هێرشێک، بەمەش شەڕڤانانی کورد ناچاربوونە ڕووە بەرەی پێشەوە بچن تاوەکو بیپارێزن. " ئێمە هەرگیز دەستپێشخەر نەبووینە لە شەڕ و پەلاماردان، تەنها بەرسڤ دەدەینەوە " ، ئەو دووپاتی کردەوە. وا بڕیارە یەکینەکانی هێزەکانی سوریای دیموکراتیک لەلای باشووری ڕێگای M4 سەرەکی بمێننەوە. ناوەڕۆکی ڕێککەوتنەکە باس لەوە دەکات کە تەنها هێزەکانی ئاشووری و سریانی هێڵەکانی بەرگریان لەبەردەست دایە.

" ئێمە خاوەنی هیچ جۆرە چەکێکی قورس نین لە بەرامبەر تورکیا و

چەكە پێشكەوتوو و ئاڵۆزەكانى كە هى ناتۆن NATO” ، فەرماندە وەردە بەنيگەرانييەوە وا دەڵێت، كە ژمارەيەك ش□□قانى ل□ن□و ١٤٥ ش□□قانە ئاشوورى و عەرەبەكانى لە دەست داوە. ئەو بەتوندى سەرزەنشتى هەڵوێستى هەلپەرستانەى رووسەكان دەكات، كە لايەنى زامنكردنى ئاگربەستن، بەوەى كە چاوەڕوانى رووداوەكان دەكەن ئينجا هەڵوێستى خۆيان بەدەردەخەن. ” رووسەكان وەك بينەرێك لەوێ دان. هەموو ئەو كارەى ئەوان دەيكەن ياوەريكردنى ئەو كرێكارانەيە كە ژێرخانە وێرانكراوەكان چاكدەكەنەوە – ئەمە لە ٤٨ جار رووداوە لە ٢٠١٩ بەدواوە – لەگەڵ دەورييە سەبازييەكانيان لەسەر رێگاى M4 ” ئارام حەننا پشتڕاستى دەكاتەوە.

بەدرێژايى رووبارى خابوور ٣٣ گوندى ئاشووريى لێيە، تەنها چوار گونديان لە ئێستادا ئاوەدانى تێدا ماوە. ” لە ڕێككەوتنەكەدا گوندەكانى ئاشوورييەكان خرانە دەرەوەى ناوچەى شەڕ. كەچى پێچەوانەكەى هاتەدى : دانيشتووانەكانيان دەربەدەر و ئاوارەبوون و نيوەى ژمارەى گوندەكانيان خاپووركران ” فەرماندە وەردە سەرزەنشتى ئەمە دەكات. ژمارەيەكى بەرچاو لەلايەن توركيا لە ٢٠١٩ بەدواوە داگيركراوە. چوار گونديان، كە لەناوچەى هێزەكانى سورياى ديموكراتە، ئەم هاوينە چۆڵكران. ” توركيا بەردەوامە لە ئەنجامدانى ئەوەى كە داعش دەستيپێكرد : لە رەگ و ريشە هەڵكێشانى ئاشوورييەكان لەسەر خاكەكەيان و رۆژهەڵاتى ناوەڕاست ” نەبيل وەردە توركيا بەوە تۆمەتبار دەكات، ئەو وايدەبينێت كە ئەمە دووبارەكردنەوەى كۆمەڵكوژيى ئاشوورييە كە لەسەردەستى عوسمانييەكان لە (١٩١٥- ١٩١٨) ئەنجامدرا. ئەمڕۆ لە سوريا تەنها ١٢٠٠كەسى لە ئيتنيكى ئاشوورى تێدا ماوە، لە كاتێكدا لە ساڵى ٢٠١١، بەر لە سەرەتاى دەسپێكردنى شەڕى ناوخ□ى سورى، ٢٠٠٠٠ هاوو□□اتى ئاشوورى تێدا دەژيا.

زۆربەيان بەرەو تاراوگە رۆيشتن دواى هێرشكردنە سەر گوندەكانيان لەلايەن داعش لە ٢٠١٥. جۆرج لازار تاكە كەسە لە تەل نەسرين مابێتەوە، گوندێك كە دەكەوێتە باشوورى رێگاى M4 . ” كاتێكى زۆرى ويست تا خانووەكەم دروست كرد، من نامەوێ دەستبەردارى بم و بچمە دەرەوەى و□لات دەستپانبكەمەوە. ئێرە، خاكى ئاشوورييە و هەر هى ئەويش دەمێنێتەوە ” ، پياوە تەمەن ٦٠ ساڵانەكە ، كە پێشتر مامۆستا بووە و لەگەڵ دايكى لەسەر زەوييەكى بەپيت بۆ چاندنى گەنم و لۆكە دەژى، قسەكانى ئاوا بەهێز و بەتوندى دەردەبڕێت. پياوەكە دەبێ مامەڵە لەگەڵ دراوسێيە تازەكانى بكات، ئاوارەكانى سەريكانى كە هاتوونەتە ناو خانووە بەجێهێڵدراوەكان. ” ئەوان گوندەكە وێران دەكەن. ئەوان مۆبيلياتەكانى ناو خانووە چۆڵەكانيان برد، تەنانەت

کەبەی کارەبایی کەنیسەکەش " ئەو زۆر بە پەستی و تووڕەییەوە ئەوە دەردەبڕێت.
پەناگەی سەرەتایی
لە نیوەڕۆدا، زەنگی ئاگادارکردنەوەکە لێدەدرێت. دڕۆنێکی تورکی بەسەر ئاسمانی تەل تەمر دەسووڕێتەوە. " ئەوان زانیاری هەواڵگریی کۆدەکەنەوە. هەر کاتێک جووڵەیەک هەبێت، سقیل بێت یان سەربازیی، ئەوان لێیدەدەن، بەشێوەیەکی هەڕەمەکیانە " ، نەبیل وەردە وا دەڵێت. سیخوڕەکان یارمەتیان دەدەن لە دیاریکردنی شوێنی شەڕڤانانی هێزەکانی سوریای دیموکراتی و بنکە و بارەگاکانیان. " ئێمە خۆمان بە دوور دەگرین لەوەی بە گروپ لە شوێنێک بچینە شوێنێکی تر. جل و بەرگ و ئوتومبێلەکانمان دەگۆڕین. بە ماتۆڕسکیل دەچینە سەنگەرەکان، فەرماندە ئاشوورییەکە لە درێژەی قسەکانی ئاوا دەڵێت. لە دەردارا هەڤاڵان دەبوو شەهیدێک بەدرێژایی رێکردنی ٣ کیلۆمەتر لەسەر ماتۆڕسکیل هەڵبگرن بەرلەوەی بتوانن لەسەری بهێننە خوارەوە. "

" ئێمە شتی وەها دەکەین بۆ گرتنەبەری رێگای ئەستەم تاوەکو رۆژانە خواردن بگەیەنینە سەنگەری پێشەوە. ئێمە شێوازی خۆمان هەیە بۆ دەست پێڕاگەیشتن بە ئەوە " ، ئارام حەننا ئەوەیشی وت. هەبوونی تونێلەکان نهێنییەکی ئاشکرایە بەبێ ئەوەی یەکتریی لە ئاگادار بکرێتەوە. لە نێو قوتابخانەیەکی تەل تەمر کە ئاوارەکانی لێخۆگرتووە، پیاوەکان کاری هەڵکەندن دەکەن، کارێک کە وادەکات بکرێنە ئامانج. " ئێمە لەسەرووی سەرمانەوە گومان لە دەنگی فڕۆکە بێ فڕۆکەوانەکانە. لە تەل جومعە، کەسێکی سقیل و کەسێکی سەربازیی کە لەگەڵ ئێمە لە هەڵکەندنی تونێلەکان کاریان دەکرد لەلایەن دڕۆنەکەوە کوژران " ، ئەحمەد حەمدوح وای وت، ئاوارەیەکی خەڵکی سەریکانی. ئەو کاتێک پەناگەیەکی سەرەتایی دەدۆزێتەوە، لە دووری ٣ کیلۆمەتر لە بەرەی پێشەوە، دەنگی شەڕ و پێکدادانەکان بەردەوام بەدوای کەوتووە.
" ئێمە تۆقێنەرە، بەردومانەکان بە سەر گوندەکانی دەوروبەر بەردەوامن، بەتایبەتی لە شەودا. خانوو و بەرەکان دەهەژێنێت " ، پیاوە ٤١ ساڵیەکە وای وت. ئەو چاوەڕێی شوێنێک دەکات لە کەمپێک دوور لە بەرەی شەڕ دەستی بکەوێت. لە کاتی مانگی ئاب، ٨٠ خێزانی عەرەبی خەڵکی سەریکانی کە بە گوندەکانی ئاشوورییەکان ئاوارەبووبوون ئەوا رەوانەی کەمپی سەریکانی لە حەسەکە کران کە ٤٥ کم لە شارەکە بەئاراستەی باشووری دوورە. بە ئومێدی گەڕانەوە دەژین. " عوسمانییەکان دەیان ڕەشە، عەبدولعەزیز محەمەد عیسا بە بۆڵە بۆڵەوە وا دەڵێت، جوتیارێکی تەمەن ٧٢ ساڵان. تورکەکان بەرە

بەرە بەشێک لە خاکی سوریا بە هی خۆیان دەلکێنن. ئەمە رێگەیان پێ نادەین ئەوە بکەن : رۆژێک دێت ئەمە بەدیداری خاکەکەمان شاد دەبینەوە”.

سەرچاوە :
https://www.lemonde.fr/international/article/2022/09/25/la-guerre-a-bas-bruit-de-la-turquie-contre-le-kurdistan-syrien_6143105_3210.html